

Stručni rad

GRAFIČKA TEHNIKA MONOTIPIJA

Jasna Cvitanič, profesorica razredne nastave, Osnovna škola Markovci

Sažetak

Monotipija je posebna tehnika kojom nije moguće dobiti više otisaka, već samo jedan, jer otisnemo ili naslikamo sliku s glatke površine ili crtamo na stražnjoj strani grafičkog lista, koji se postavlja na matricu s bojom. S učenicima smo zadali izazov kreirati leptire uz pomoć oblikovanja definiranih u namjerama učenja, što je podrazumijevalo nacrtati oblik leptira različitim linijama i točkama, stvoriti otisak s grafičkom tehnikom monotipije i naučiti nove koncepte povezane s grafikom. Od svih postavljenih ciljeva, jedan je bio posebno zanimljiv-izvesti nastavu na otvorenom. Nastava na otvorenom se kroz povijest jako promijenila, što dokazuju i promjene naziva za nju. Od iskustvene pedagogije, preko lekcija izvan učionice, lokacijske pedagogije i tako dalje. Postoje dva načina pristupa nastavi na otvorenom. Jedan je nastava na otvorenom kao samostalno učenje, gdje učitelj omogućuje učenicima da samostalno otkrivaju, iskuse i doživljavaju. Druga mogućnost je nastava na otvorenom kao vođeno učenje, gdje učitelj priprema određene vođene aktivnosti za učenike. U slučaju monotipije, odlučili smo se za drugu opciju. Nastava na otvorenom najvažnije je kognitivno područje, afektivno područje, socijalno područje i fizičko/ bihevioralno područje. S učenicima smo odlučili napraviti monotipiju leptira. Prateći principe formativnog praćenja, odredili smo tijek svog rada i riješili izazov.

Ključne riječi: *monotipija, nastava na otvorenom, formativno praćenje*

1. Uvod

Monotipija je jedno od najpopularnijih područja likovne umjetnosti. Prema onima koji je prakticiraju, monotipija je punopravna umjetnička forma i također metoda psihoterapije. Svatko se može baviti ovom umjetnošću bez obzira na dob. Doista, jedna od glavnih ljudskih potreba je želja za samoizražavanjem kroz kreativnost. Autorica metode je Elizaveta Kruglikova, umjetnica koja je stvarala bakropise početkom 20. stoljeća. Kad je slučajno prolila tintu na ispisanu ploču i na nastalu mrlju pričvrstila list papira, iznenada je primijetila zanimljivu sliku koja se pojavila na njoj. Kao rezultat toga, umjetnica je nastale efekte počela koristiti u svojim djelima. Monotip je preveden na grčki kao tehnika pojedinačnog otiska. Da biste ga dobili, možete koristiti bilo koju boju i površinu, a nisu potrebne posebne vještine crtanja. Dijete uglavnom kopira ponašanje odraslih oko sebe, tako da bi roditelji mogli glumiti umjetnike i eksperimentirati s različitim načinima vizualne umjetnosti sa svojom djecom. U prvoj lekciji možete pokušati napraviti crtež na običnom papiru. Zatim, dok se boja ne osuši, trebate brzo prekriti sliku drugom pločom i nježno je s dlanom gladiti. Zatim uzmete gornji dio podloška i ovo će biti zabavna slika. Za djecu je ovaj proces vrlo zabavan i zanimljiv. Složenijom tehnologijom, međutim, provodi se monotipija. Da biste to učinili, morate pripremiti plastičnu ploču ili pleksiglas. Osim gvaša, možete koristiti i uljnu boju. Sve što želite se nacrtati na pripremljenoj ravnini četkom ili valjkom, a zatim se napravi konačni otisak papira. Zatim sliku možete nacrtati četkicom. Monotipija je u školi sve više uključena u obvezni program likovne umjetnosti. Ako se slike koriste u mlađim skupinama, potom je češća upotreba prstiju i dlanova, onda je u srednjim skupinama repertoar vizualnih pomagala raznolikiji. Kod djece starije od 5 godina predmetni monotip možete koristiti za pokazivanje simetrije. Za to odgovara debeli papir poput Whatman papira. Ploču treba preklopiti na pola i na dnu nacrtati, na primjer, leptira s jednim krilom. Zatim pritisnite gornju polovicu lista. Imat će simetrični otisak, dok će leptir imati drugo krilo. U istoj tehnici možete nacrtati odraz krajolika u vodi. Najjednostavnija verzija monotipije je karta boja koju djeca najviše vole. Ako želite sliku, gvaš s različitim bojama natipkamo žlicom i nalijemo na debeli papir. Nakon toga napravimo otisak kako je opisano. Potom sliku dovršimo da bude potpuna. Monotipija je jednostavna i atraktivna tehnika za razvoj dječjih kreativnih sposobnosti. Omogućuje im da slobodno izražavaju svoje osjećaje i maštarije jer im nije potrebno puno učenja. Djeca uče slobodno birati boje i teme za crteže i oslobode se straha od samostalnog odabira.

2. Formativno praćenje na satovima likovne umjetnosti

Mnogo novina dolazi u slovenski školski prostor svake godine. Jedna od novina, iako je u svijetu poznata već neko vrijeme i teško je govoriti o čistoj novosti, jeste formativno praćenje. Najvažnije u formativnom praćenju je staviti učenika u prvi plan i rasteretiti rad učitelja, jer se dio organizacije predavanja prebacuje na učenika. Istraživanja i praksa pokazali su da je motivacija učenika za vlastito učenje puno veća ako je on planer procesa i sadržaja učenja. Moj motiv bio je uglavnom kako u podučavanje likovne umjetnosti uključiti što više elemenata formativnog praćenja. Uvođenje

elemenata FP zahtijeva pažljivo planiranje od učitelja, jer postupak zahtijeva puno vremena za pripremu elemenata. Prilikom planiranja potrebno je uzeti u obzir činjenicu da je relativno malo sati likovne umjetnosti. U likovnoj umjetnosti je mali broj sati koji su prvenstveno namijenjeni stvaranju. U ovom ću članku pokušati predstaviti primjer dobre prakse uključivanja elemenata formativnog praćenja i primjer rada na monotipiji, motiv leptira. Filozofija nastave likovne umjetnosti uveliko se nadopunjuje filozofijom formativnog praćenja. Samoregulacija, suradničko učenje, kontinuirano vrednovanje, kriteriji uspješnosti i korisne povratne informacije dio su didaktike likovne umjetnosti kao dio formativnog praćenja. U osnovnoškolskom kurikulumu postoje barem dva cilja u likovnoj umjetnosti koji podržavaju formativno praćenje. Naime »oni razvijaju sposobnost formuliranja kriterija za ocjenjivanje vlastitih proizvoda i proizvoda svojih vršnjaka« [5] i »analiziraju vlastiti rad prema kriterijima koje pripremaju zajedno s učiteljem« [4]). Srž nastave likovne umjetnosti je umjetnički rad učenika. Nastava likovne umjetnosti u osnovnoj školi vrlo je specifična, jer potiče umjetnički i kreativni rad učenika. Pritom se razvija proces kreativnog razmišljanja, kritičkog mišljenja i vrednovanja vlastitog rada. Duh[2] postupak vrednovanja u likovnoj umjetnosti u osnovnoj školi vidi kao dva elementa, naime kao ocjenjivanje dijela integriranog procesa na svakom satu i kao vrednovanje u završnoj fazi kreativnog procesa.

3. Tijek rada u razredu

Na početku rada učenici su pogledali snimak o leptirima. Uslijedio je razgovor o viđenom. Kakva su krila imali leptiri, jesu li učenici primijetili linije, šare, ... U radnoj svesci su s različitim linijama nadopunili unaprijed nacrtanog leptira. Ovo smo iskoristili i kao interdisciplinarnu vezu sa slovenskim jezikom.

Slika 1: Crtanje linija

Uslijedio je razgovor o likovnim tehnikama koje smo već naučili (crtanje, slikanje ...). Učenicima sam rekla da ćemo upoznati novu likovnu tehniku grafike, naime monotipiju. Otiske smo pogledali uz pomoć gumenih pečata. Tako su upoznali novi koncept tiska i grafike. Slijedila je demonstracija likovne tehnike monotipije. Zajedno smo oblikovali ciljeve učenja i kriterije uspješnosti u skladu s elementima formativnog praćenja.

Svrhe učenja bile su kako nacrtati oblik leptira i ispuniti ga različitim linijama i točkama, te utisnuti grafičku tehniku monotipije, istovremeno učeći nove koncepte povezane s grafikom.

Kriteriji uspješnosti.

BIT ĆU USPJEŠAN:

- kad nacrtam oblik leptira i ispunim različitim linijama i točkama,
- kad koristim određene umjetničke materijale i alate,
- kad napravim otisak,
- kad koristim postupak umjetničke tehnike monotipije,
- kad opišem proizvod s umjetničkom pojmovima.

Učenici su prvo razvili kriterije uspješnosti u skupinama, a zatim frontalno. Uslijedila je najava umjetničkog stvaralaštva. Rekla sam im da će uz pomoć likovne tehnike monotipije kreirati leptire. Slijedilo je individualno umjetničko stvaralaštvo. Tijekom rada grupe su se međusobno ocjenjivale, davale povratne informacije o tome što drugi učenik još mora uzeti u obzir u umjetničkom radu, tako da njegov proizvod zadovolji kriterije uspješnosti.

Uslijedio je posljednji sat, gdje su učenici svoj proizvod dopunili zapisom i samoprocjenjivali se uz pomoć kriterija uspješnosti. Drugi put ću obratiti pažnju na, ...
Dobro sam se snašao u

Slika 2: Davanje povratnih informacija učenik učeniku

4. Zaključak

Primijetila sam da su učenici jako uživali u tim satovima. Zadatak struke mora biti pronaći načine da se formativno praćenje uključi u proces rada na polju umjetnosti. Za kvalitetan umjetničko-kreativni proces važan je odabir umjetničkih djela i poštivanje načela kvalitete, uzornosti, životne i psihološke bliskosti itd. [3].

Smatram važnim napomenuti da učitelj može koristiti formativne alate za praćenje kako bi učinkovitije aktivirao sve učenike u učionici. Naravno, ne smijemo zaboraviti na pažljivo vremensko uvođenje formativnih alata za praćenje u proces rada u likovnoj umjetnosti, jer je broj sati posvećenih ovom polju mali.

5. Literatura

- [1.]Kovač, M. (2001). Učni načrt: Izbirni predmet: program osnovnoškolskega izobraževanja. Šport: šport za zdravje, izbrani šport, šport za sprostitev. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost
- [2.]Duh, M. (2004). Vrednotenje kot didaktični problem pri likovni vzgoji. Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta
- [3.]Duh, M.,Vrlič, T. (2003). Vrednotenje kot didaktični problem pri likovni vzgoji. Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta
- [4.]Učni načrt Likovna vzgoja. Osnovna šola:https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_likovna_vzgoja.pdf
- [5.]Učni načrt likovna vzgoja. Gimnazija: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2010/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_likovna_umetnost_gimvnan.pdf